

# Startnotitie

## Verkenning Warmtenet

### Molenvliet

#### Samenvatting

Om uiterlijk in 2050 de hele gemeente duurzaam te verwarmen, gaat Woerden in deze collegeperiode onderzoek doen naar de mogelijkheid van het collectief verwarmen van woningen in de wijken Molenvliet en Snel & Polanen. Dit staat in het collegewerkprogramma en de door de raad vastgesteld Warmtevisie.

De startnotitie Verkenning Warmtenet Molenvliet beschrijft een eerste stap hiertoe. In de wijk Molenvliet starten we een verkennend onderzoek naar de mogelijkheid van een warmtenet. Onderzoek wordt verricht naar onder meer technische, financiële en juridische haalbaarheid van een warmtenet voor deze wijk. Omdat een warmtenet alleen haalbaar is als een flink deel van de woningeigenaren daaraan meedoet, wordt ook een intensief participatietraject gestart. Betrokkenheid van bewoners bij dit project wordt hiermee actief bevorderd.

Resultaat van het beoogde project is een advies aan de raad over het al dan niet aanleggen van een warmtenet in de wijk Molenvliet, afgezet tegen andere manieren om de wijk duurzaam te verwarmen.

#### 1. Aanleiding en huidige situatie

Op 23 december 2021 is de *Warmtevisie Woerden* aangenomen. In deze Warmtevisie staat hoe de gemeente Woerden de overgang naar aardgasvrij wonen wil aanpakken. De aanpak in de Warmtevisie bestaat uit twee uitgangspunten: (1) isoleren en besparen en (2) zoeken naar mogelijke duurzame warmtevoorzieningen in buurten en wijken als alternatief voor aardgas.

Aan de eerste stap wordt uitvoering gegeven middels het project Isolatieprogramma en subsidieregelingen en andere ondersteuning voor bewoners en bedrijven. De tweede stap moet per wijk of buurt worden onderzocht. Om een zorgvuldig en gedegen proces in een wijk te doorlopen, is tijd nodig en veel ambtelijke inzet. We vinden het belangrijk dat bewoners genoeg ruimte hebben om mee te praten en dat we als gemeente goed bereikbaar zijn voor hen. Daarom starten we in één wijk tegelijk.

Deze aanpak sluit aan bij de opdracht van het Rijk en de afspraken in het collegewerkprogramma. Onder andere in de brief van juli 2023 (link: [Volkshuisvesting](#)) wordt door het Rijk aan gemeenten gevraagd om het geven van duidelijkheid over aardgasvrije wijken. Gemeenten ontvangen subsidie van het Rijk om hier uitvoering aan te geven. In het collegewerkprogramma van Woerden is deze taak opgenomen als 4.11.2.5 'Verkenning met betrokkenen van een mogelijk warmtenet Molenvliet en Snel & Polanen.' Er is gekozen om in deze twee wijken te starten, omdat na een eerste inventarisatie blijkt dat hier de mogelijkheid voor een collectieve warmtevoorziening in de vorm van een warmtenet het grootst is. In Molenvliet kan gebruik worden gemaakt van de restwarmte uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi). Bij Snel & Polanen kan mogelijk warmte worden gewonnen uit de Cattenbroekerplas en/of gebruik worden gemaakt van warmte uit het nabij gelegen datacentrum.

De gemeenteraad heeft via Motie *Thermische energie* (23 september 2021) gevraagd om de technische en financiële haalbaarheid te onderzoeken van de rwzi als warmtebron. Dit is de belangrijkste reden om als eerste te starten in de wijk Molenvliet. Deze startnotitie betreft alleen het onderzoek in de wijk Molenvliet.

### Molenvliet

In de wijk Molenvliet zijn de bijna 3900 gebouwen redelijk geïsoleerd (gemiddeld energielabel C-D). Nog geen 100 gebouwen in deze wijk hebben een andere gebruiksfunctie dan een woonfunctie. Bijna 650 gebouwen (16%) in Molenvliet hebben een energielabel A of hoger. 540 gebouwen (14%) hebben een energielabel B en bijna 1100 gebouwen (28%) een label C. 130 gebouwen (3%) hebben een energielabel D. Zo'n 1470 gebouwen (38%) in Molenvliet hebben nog geen energielabel. Er zijn plusminus 2300 koopwoningen (59%) en ruim 350 particuliere huurwoningen (9%). Ruim 1150 woningen in Molenvliet zijn eigendom van woningcorporatie Cazas Wonen (29%). Verder zijn er 45 verschillende VvE's waarvan 14 met meer dan 8 deelnemers per VvE. Dit zijn 'grote VvE's'. Deze wijk telt bijna 9.000 inwoners.

Een all-electric oplossing is van toepassing bij woningen met minimaal een energielabel B. Het verbeteren van de isolatie zodat all-electric verwarmen mogelijk wordt, is in deze wijk relatief duur vanwege de vele woningen met lagere energielabels. Een warmtenet is ook een optie volgens de Warmtevisie Woerden. Dat kan juist in deze wijk kansrijk zijn, omdat de nabijgeleden rioolwaterzuiveringsinstallatie (hierna: rwzi) eventueel warmte kan leveren aan (een deel van) de wijk. De gemeenteraad heeft gevraagd om het gebruik van warmte uit de rwzi voor een warmtenet in Molenvliet te onderzoeken. Het hoogheemraadschap staat hier voor open.

Om een zorgvuldig en gedegen proces in een wijk te doorlopen, is tijd nodig en veel ambtelijke inzet. We vinden het belangrijk dat bewoners genoeg ruimte hebben om mee te praten en dat we als gemeente goed bereikbaar zijn voor hen. Daarom starten we in één wijk tegelijk. We starten in Molenvliet om de kansrijkheid van de rwzi als warmtebron te onderzoeken.

## **2. Gewenste situatie en urgentie**

Vóór het jaar 2050 wil de gemeente, conform Klimaatakkoord en onze eigen Warmtevisie Woerden, alle gebouwen aardgasvrij verwarmen. Vanwege de omvang van deze opgave vindt deze transitie stap voor stap en wijk voor wijk plaats. Hierdoor wordt de druk op de capaciteit van het elektriciteitsnet niet direct te groot, maar neemt de vraag naar elektriciteit geleidelijk toe. Bovendien is er momenteel onvoldoende duurzame energie om alle gebouwen te voorzien van elektriciteit en warmte. Het is daarom van groot belang om ook collectieve oplossingen te realiseren die efficiënt gebruik maken van beschikbare warmte uit de omgeving (oppervlaktewater, restwarmte, rwzi, etc.).

Starten met het proces om duurzame warmteoplossingen te verkennen en – indien haalbaar en betaalbaar – te realiseren is om een aantal redenen urgent:

1. Het bieden van handelingsperspectief aan de gebouweigenaren. Gebouweigenaren willen weten waarin ze (nog) moeten investeren om hun huis warm te houden.
2. Uitstellen van collectieve systemen betekent dat (woning)eigenaren ondertussen individuele oplossingen gaan treffen, zoals een warmtepomp, waardoor een collectief systeem steeds minder haalbaar wordt.
3. Het traject om te komen tot een wijkuitvoeringsplan voor (collectieve) verwarming kost tijd. Nu beginnen betekent dat over een decennium de wijk aardgasvrij kan zijn.
4. De gemeenteraad heeft via Motie *Thermische energie* (23 september 2021) gevraagd om de technische en financiële haalbaarheid te onderzoeken van de rwzi als warmtebron.

Gewenst resultaat van het proces is duidelijkheid over of een warmtenet de beste toekomstige warmtevoorziening kan zijn voor de wijk Molenvliet, of dat een andere manier van aardgasvrij verwarmen van de wijk beter is.

### 3. Projectopdracht

1. Voer in de wijk een participatietraject uit, om input op te halen voor een voorstel voor de toekomstige warmtevoorziening: een warmtenet of een andere oplossing.
2. Laat noodzakelijke onderzoeken uitvoeren die nodig zijn om het gewenste inzicht te verkrijgen.
3. Betrek andere vakgebieden binnen de gemeente en externe belanghebbenden die een rol zouden spelen bij een warmtenet.
4. Onderzoek de mogelijkheid van een warmtenet in deze wijk, afgezet tegen andere mogelijke vormen van duurzame verwarming. Breng hierbij tenminste in kaart:
  - Technische uitvoering;
  - Mogelijke warmtebronnen, waaronder in elk geval de rwzi
  - Kosten en Financieringsmogelijkheden
  - Eigendom;
  - Fasering;
  - Participatievorm bewoners;
  - Levensduur huidige aardgasnet
  - Samenhang met andere werkzaamheden onder de grond
  - Vervolgproces/besluitvormingstraject.
5. Lever een advies op over de haalbaarheid van een warmtenet vs. andere manieren van duurzaam verwarmen.
6. Lever ook op: Een handreiking voor het uitvoeren van een wijkverkenning voor een collectieve warmtevoorziening, als basis voor volgende vergelijkbare verkenningen.

#### Afbakening

- Hoewel de processen in de wijk zullen raken aan andere maatschappelijke opgaven, maken deze geen deel uit van de opdracht. We zoeken wel afstemming met andere opgaven die in de wijk spelen. Waar nodig of mogelijk kunnen we in het proces samen optrekken. We willen er echter voor waken dat samen optrekken leidt tot teveel vertraging.
- In het project wordt nadrukkelijk de mogelijkheid van een warmtenet onderzocht. Deze wordt afgezet tegen andere, gangbare manieren van duurzaam verwarmen, op basis van algemeen beschikbare kennis. Diepgravend onderzoek naar alternatieve (nieuwe) manieren van duurzaam verwarmen is geen onderdeel van de opdracht.
- In dit project wordt alleen een advies opgeleverd. Er wordt geen uitvoering gegeven aan het ontwikkelen of uitrollen van een warmtenet.

### 4. Draagvlak, kansen en risico's participatie

Goede participatie kan leiden tot een beter gedragen besluit. Daarvoor is een zorgvuldig proces van belang. Dit sluit aan bij de doelen uit het participatiekader van Woerden en is een eis vanuit de omgevingswet. Voor veel wijkbewoners geldt echter dat de tijd om zich te verdiepen in de warmtetransitie beperkt is of dat er (nog) twijfels zijn bij nut en noodzaak van het proces. Het participatieproces moet dus gedegen maar ook behapbaar zijn.

#### Kansen:

- Starten van discussie in de wijk maakt het thema relevant voor inwoners.
- Inwonersinitiatieven ontstaan vaak daar waar de gemeente plannen maakt.
- In gesprek gaan zorgt voor meer inzicht bij alle betrokken partijen, over financiële, technische en sociale aspecten.

#### Risico's:

- Inwoners kunnen weigeren deel te nemen of het proces blokkeren.
- Meningen verschillen over wat haalbaar en betaalbaar is, nu en in de toekomst.
- Het zorgvuldig voeren van het gesprek met de wijk kost veel (ambtelijke) tijd.
- Door onduidelijkheid over financiële haalbaarheid en landelijk beleid kan het gesprek vertroebelen.

Met het proces in de wijk willen we komen tot **goede, gedragen plannen**, door de kennis, ervaring en wensen van bewoners mee te nemen vanaf de start. Daarmee bouwen we ook

aan de relatie tussen gemeente en bewoners. Dit kan bijdragen aan wederzijds **vertrouwen** in elkaar en in de uitkomst.

Een belangrijk doel van het proces is het creëren van kennis en inzicht in de verschillende opties. Alleen dan kunnen inwoners uiteindelijk een afgewogen voorkeur uitspreken. Daarvoor is het belangrijk om zo goed mogelijk in kaart te brengen welke issues, zorgen en wensen er zijn bij belanghebbenden. En om te kijken naar mogelijke oplossingen om daaraan tegemoet te komen. Als er een oplossing wordt gekozen moet iedereen begrijpen waarom die keuze is gemaakt en een realistisch beeld hebben van wat dit in de praktijk betekent en wat de voor- en nadelen zijn. Als de keuze valt op een collectief warmtesysteem is het belangrijk dat inwoners zich laten aansluiten op basis van een realistische afweging van kosten en baten.

## **5. Algemene uitgangspunten Participatie**

### 1. Het proces staat vooraf alleen op hoofdlijnen vast

Uitkomsten van gesprekken kunnen aanleiding zijn om tijdens het proces nieuw onderzoek te starten en andersom. Bovendien moeten mensen die meepraten de ruimte hebben om aan te geven hoe zij graag betrokken worden. Daarom kiest het college voor een aanpak op hoofdlijnen zonder alles in beton te gieten. Zo laten we ruimte om samen met betrokkenen onderweg de uitwerking verder vorm te geven.

### 2. Veiligheid en vertrouwelijkheid van inbreng staat voorop

Het moet voor iedereen veilig voelen om deel te nemen aan het proces. Dat betekent dat je, als je dat wilt, in vertrouwen inbreng kunt geven en vragen kunt stellen. Naast openbare avonden is er dus ook altijd ruimte om persoonlijk in gesprek te gaan.

### 3. Uitkomsten moeten herleidbaar zijn door transparante verslaglegging

Achteraf moet voor iedereen duidelijk zijn wat er met de inbreng van betrokkenen is gedaan.

### 4. Alle deelnemers moeten over gelijke informatie kunnen beschikken

Om gelijkwaardig te kunnen meepraten is het belangrijk dat alle gesprekspartners over dezelfde basisinformatie kunnen beschikken. Het is om te beginnen belangrijk dat iedereen weet wat al vaststaat en waarover nog ruimte is voor gesprek. Ook nieuwe vragen of inzichten onderweg, zoals uitkomsten van onderzoeken, zijn voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk.

### 5. Iedereen kan meedoen naar eigen behoefte

De manier waarop en de mate waarin inwoners graag betrokken zijn, verschilt heel sterk per persoon. De een heeft vooral behoefte aan heldere informatie en wacht wel op de uitkomst. De ander wil graag actief meedenken en betrokken zijn bij elke stap. Voor beiden (en iedereen daartussenin) willen we ruimte scheppen. Dat betekent dat we zorgen voor een variatie aan communicatiekanalen en participatiemogelijkheden.

### 6. Binnen de kaders laten we zoveel mogelijk ruimte

Het college kiest er nadrukkelijk voor om zoveel mogelijk ruimte te laten aan alle betrokkenen om oplossingen uit te werken die aansluiten bij hun wensen en zorgen, mits deze haalbaar en betaalbaar lijken.

### 7. Het college kiest een oplossing die in het belang is van de meeste wijkbewoners

Het college handelt vanuit het algemeen belang, van wijkbewoners, van de inwoners van de rest van de gemeente en op basis van de afspraken uit het Klimaatakkoord. De kans bestaat dat de meest aantrekkelijk optie voor de grootste groep inwoners, niet voor iedereen de beste optie blijkt. Dan kunnen bewoners met verschillende belangen tegenover elkaar komen te staan. Daarom kiezen we ervoor de verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke afweging bij de gemeente te laten. Hierbij is het streven naar meer dan 50% draagvlak voor de gekozen duurzame warmteoplossing voor (een deel van) de wijk. Dit heeft de Raad op 23 september 2021 besloten (D/21/025003, Z/21/006283). De Raad zal uiteindelijk de beste optie van een duurzame warmtevoorziening vaststellen.

#### 8. Gebouweigenaren beslissen zelf over hun warmtevoorziening

Gebouweigenaren krijgen de ruimte om zelf te kiezen voor een haalbare en betaalbare manier van verwarmen. De gemeente kan, zoals in het vorige punt beschreven, beslissen om van het gas af te gaan in bijvoorbeeld het jaar 2035. De gebouweigenaren beslissen dan zelf welke duurzaam warmtevoorziening zij willen voor hun woning(en).

### 6. **Globale procesaanpak en –organisatie**

*Wat zijn de te ondernemen stappen op hoofdlijnen. Geef ook aan in/tussen welke fase(n) belangrijke besluiten zullen worden genomen en door wie (raad, college).*

Het project duurt ongeveer een jaar.

Het proces bestaat op hoofdlijnen uit drie onderdelen, die deels simultaan plaatsvinden:

1. Participatie gericht op het in kaart brengen van issues, wensen en zorgen van belanghebbenden en op het verkennen van oplossingen;
2. Het (laten) doen van onderzoek naar specifieke onderwerpen;
3. Het maken van een keuze tussen de opties die met de wijk zijn uitgewerkt.

Onderstaande planning geeft een beeld van een aantal belangrijke activiteiten.

| <b>fase</b>           | <b>Activiteiten</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>Doorlooptijd of voorlopige data</b> |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| Definitie             | <ul style="list-style-type: none"><li>• Projectmanagement op orde brengen. Opzetten structuur voor doorlopende interne afstemming, bijv. klankbordgroep.</li><li>• Betrekken wijkambtenaren en andere vakgebieden.</li><li>• Interne communicatie, bijv. intranet.</li><li>• Eerste gesprekken wijk-insiders</li><li>• Opstellen en goedkeuring projectplan</li><li>• Raadsinformatiebrief met startnotitie</li></ul>                                                       | Q3 2024                                |
| Vorbereiding          | <ul style="list-style-type: none"><li>• Uitnodigen gemeenteraad voor themasessie</li><li>• Kennismaken met meer meedenkers in de wijken</li><li>• Vorbereiden startbijeenkomsten en informatiemateriaal</li><li>• Vorbereiding verkennend technisch onderzoek naar warmtenet optie</li><li>• Vorbereiden subsidieaanvraag bij Provincie</li></ul>                                                                                                                           | Q4 2024                                |
| Start                 | <ul style="list-style-type: none"><li>• Aankondigen start proces</li><li>• Startbijeenkomst voor bewoners</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Q1 2025                                |
| Uitvoering            | <ul style="list-style-type: none"><li>• Organisatie bijeenkomsten en andere participatiemogelijkheden</li><li>• Communicatiemiddelen inzetten om belanghebbenden te informeren</li><li>• Omgevingsmanagement inzetten om informatie op te halen uit de wijk</li><li>• Inhuren onderzoeksbureau en samenstellen stuurgroep voor de uitvoering van de duurzame warmtevoorziening</li><li>• Betrekken raadsleden en college, bijv. met informatiebrieven of excursie</li></ul> | Q1-Q2 2025                             |
| Concluderen           | <ul style="list-style-type: none"><li>• Opleveren van advies voor toekomstige warmtevoorziening.</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Q3 2025                                |
| Borging en overdracht | <ul style="list-style-type: none"><li>• Overdracht projectresultaat aan realisatie-projectorganisatie</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Q4 2025                                |

| <i>fase</i> | <i>Activiteiten</i>                                                                                                                          | <i>Doorlooptijd of voorlopige data</i>     |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|
| Afronding   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Oplevering projectresultaat aan opdrachtgevers</li> <li>Décharge projectgroep</li> </ul>              | Q4 2025                                    |
| Evaluatie   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Evaluatie met opdrachtgevers, projectleden en bredere kring interne en externe betrokkenen</li> </ul> | Continu ook i.v.m. proces in andere wijken |

## 7. Projectorganisatie

De opdrachtgever is de programmamanager energietransitie. De kern van het projectteam wordt gevormd door:

- een **projectleider** die tevens beleidsinhoudelijke kennis heeft. Deze persoon houdt het zicht op de budgetten binnen dit project, vraagt subsidie(s) aan, en houdt de planning in de gaten.
- een **omgevingsmanager** die ophaalt wat er bij de belanghebbenden in de wijk speelt binnen dit project. Is samen met de projectleider het eerste aanspreekpunt voor alle betrokkenen in de wijk;
- een **communicatieadviseur** die de communicatiestrategie vormgeeft en vanuit de gemeente communiceert naar haar inwoners, instellingen en ondernemers, bijv. middels brieven versturen, krantenartikelen, enquêtes afnemen en verwerken, teksten en video's maken voor communicatieplatforms. Meelezen met berichten naar inwoners, het gevoel krijgen met welke inwoners zij te maken heeft;
- een **projectmedewerker** voor praktische en logistieke zaken, en
- eventueel een **externe adviseur/onderzoeker**, met ervaring en expertise binnen de energietransitie of soortgelijke transitie (bijv. lokale bewoners- en belangenorganisaties).

Waar nodig worden collega's uit andere disciplines betrokken en om input gevraagd. Dit betreft in ieder geval de participatieadviseur, de wijkambtenaar en collega's van ruimtelijke ordening, vergunningen en juridische zaken.

Naast de interne projectgroep wordt er een externe contactgroep samengesteld die geen formele rol heeft, maar nauw betrokken is bij het project en de projectgroep adviseert.

## 8. Kosten, baten en dekking

### Kosten

|                   | 2024     | 2025    |
|-------------------|----------|---------|
| Onderzoek         | €100.000 | €10.000 |
| Uitvoeringskosten | €50.000  | €15.000 |
| Totaal            | €150.000 | €25.000 |

### Dekking

De kosten worden gedekt binnen de begroting voor Energietransitie.

Als onderdeel van het project zal voor een deel van de kosten subsidie worden aangevraagd (USET-subsidie). Een eventueel resulterend overschot op de begroting kan worden ingezet voor uitbreiding van dit project, voor een vervolgproject in Molenvliet, of voor een vervolgproject in de tweede prioriteitswijk Snel & Polanen.

### Personele inzet

Projectleider 0,6 fte

Beleidsadviseur 0,2 fte

Omgevingsmanager 0,4 fte

Communicatieadviseur 0,5 fte

Projectmedewerker 0,3 fte

De personele inzet is onderdeel van het Jaarplan Energietransitie en past binnen de huidige personele bezetting.

## **9. Vervolgstappen en rol van de gemeenteraad**

In Q4 van 2024 wordt de raad door middel van een beknopte (start)notitie geïnformeerd. Bij voorkeur gebeurt dit via een Raadsinformatiebrief. Ook bieden we de raad aan om een themabijeenkomst te organiseren.

Na oplevering van het advies (eindproduct van dit project) informeren we college en raad over de uitkomsten. Het besluit over de toekomstige warmtevoorziening voor Molenvliet legt het college voor aan de raad. Daarbij informeren we de raad verder met behulp van een tijdlijn over de voorgeschiedenis en komende formele stappen, zoals bijvoorbeeld Warmteprogramma, Uitvoeringsplan, mer-onderzoek, Omgevingsplan, warmtekavel, warmtebedrijf, rechtszaken, nadeelcompensatieverzoeken.

## **10. Tijdlijn**

Deze volgt in de notitie naar de raad. Ook wat van de raad verwacht wordt op bepaalde momenten in dit project.